

رابطه ویژگی‌های شخصیتی و جهت‌گیری دینی با رفتارهای مطلوب انضباطی دانش‌آموزان پسر دبیرستانی

حسین سلم‌آبادی^۱
حسین چنارانی^۲
سارا حقیقت^۳
سحر امین‌الشریعه^{۴*}
حبیبه آزنفدک^۵
زهرا عرب‌سالاری^۶

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی و جهت‌گیری دینی با رفتارهای مطلوب انضباطی دانش‌آموزان پسر دبیرستانی انجام شد. این مطالعه مقطعی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش همه دانش‌آموزان پسر دبیرستانی شهر ورامین در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ بود. از میان آنان ۳۶۰ نفر با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب و همه آنها پرسشنامه‌های ویژگی‌های شخصیتی (کاستا و مک‌کری، ۱۹۹۲)، جهت‌گیری دینی (آلپورت و راس، ۱۹۶۷) و رفتارهای مطلوب انضباطی (بوسلیانی و همکاران، ۱۳۹۱) را تکمیل کردند. داده‌ها با روش‌های همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه با مدل گام‌به‌گام تحلیل شدند. نتایج همبستگی نشان داد روان‌رنجور خوبی و جهت‌گیری دینی بیرونی با رفتارهای مطلوب انضباطی رابطه منفی و معنادار و سازگاری، وظیفه‌شناسی و جهت‌گیری دینی درونی با رفتارهای مطلوب انضباطی رابطه مثبت و معنادار داشتند. همچنین نتایج رگرسیون نشان داد متغیرهای وظیفه‌شناسی، روان‌رنجور خوبی و جهت‌گیری دینی درونی توانستند ۳۸/۴ درصد از تغییرات رفتارهای مطلوب انضباطی دانش‌آموزان پسر دبیرستانی را پیش‌بینی کنند ($P > 0/05$). بنابراین پژوهش پیشنهاد می‌شود مشاوران و روان‌شناسان برای بهبود رفتارهای مطلوب انضباطی دانش‌آموزان پسر دبیرستانی وظیفه‌شناسی و جهت‌گیری دینی درونی آنان را افزایش و روان‌رنجور خوبی آنان را کاهش دهند.

واژه‌های کلیدی: ویژگی‌های شخصیتی، جهت‌گیری دینی، رفتارهای مطلوب انضباطی، دانش‌آموزان پسر دبیرستانی

۱. کارشناس ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد گرمسار، گروه روانشناسی، گرمسار، ایران

۲. کارشناس ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قوچان، گروه مشاوره، قوچان، ایران

۳. استادیار روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد گرمسار، گروه روانشناسی، گرمسار، ایران

۴. کارشناس ارشد روانشناسی، گرایش بالینی، گروه روانشناسی، پردیس علوم و تحقیقات خراسان رضوی، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران (نویسنده مسئول) w.aminosharie@gmail.com

۵. کارشناس ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ارومیه، گروه روانشناسی، ارومیه، ایران

۶. کارشناس مشاوره، دانشگاه فرهنگیان، پردیس آیت‌الله طالقانی، گروه مشاوره، قم، ایران

مقدمه

ارزیابی وضعیت بهداشت روانی دانش‌آموزان یکی از محورهای مهم ارتقاء بهداشت روان جامعه است. از آنجایی که نوجوانی یکی از بحرانی‌ترین دوره‌های زندگی است و دانش‌آموزان نوجوان با عوامل تنش‌زای این دوره مواجه هستند، ارائه خدمات بهداشت روانی در مدارس امری ضروری است و باعث پیشگیری از بروز مشکلات رفتاری می‌شود (نوروزی پرشکوه، میرهادیان، امامی‌سیگارودی، کاظم‌نژاد لیلی و حسن دوست، ۱۳۹۵). رفتارهای مطلوب انضباطی^۱ دانش‌آموزان در مدارس مجموعه رفتارهای توأم با رعایت قواعد عرفی، آموزشگاهی و اجتماعی است که مسئولان مدارس برای ارزیابی عملکرد دانش‌آموزان در محیط‌های آموزشی آنها را در اولویت قرار می‌دهند (یوسلیانی، حبیبی و سلیمانی، ۱۳۹۱). رفتارهای نامطلوب انضباطی دانش‌آموزان از اصلی‌ترین مشغله‌های ذهنی مربیان، معلمان، مدیران و اولیاء است. زیرا بروز رفتارهای نامطلوب انضباطی از سوی دانش‌آموزان موجب بروز مشکلاتی در روند آموزشی می‌شود (هو و گراس^۲، ۲۰۱۵). مشکلات انضباطی و اختلالات رفتاری دانش‌آموزان در مدارس نسبت به گذشته افزایش چشمگیری داشته که از مهمترین آنها می‌توان به عدم احترام به حقوق کارکنان اداری و آموزشی و سایر دانش‌آموزان اشاره کرد (جکسون و نیوسام^۳، ۲۰۱۶). رفتارهای نامطلوب انضباطی دانش‌آموزان دارای طیف گسترده‌ای از بی‌انضباطی‌های خفیف تا حالت‌های شدید و حاد می‌باشد. کارکنان مدارس و اولیای دانش‌آموزان در پای‌بند کردن آنان به انجام وظایف خود مشکلات زیادی دارند و حتی برخی مواقع مورد تهدید قرار می‌گیرند (مانیرو، گومز-فراگونلا، کاترین و رومرو^۴، ۲۰۱۷). دیدگاه‌های جامعه‌شناختی و روانشناختی بر این باورند که فقط یک عامل نمی‌تواند به تنهایی تعیین‌کننده رفتار افراد باشد، بلکه عوامل متعددی در ایجاد و شکل‌گیری رفتارها نقش دارند (آلاتی، بکر، بتس، کونور، لیتل و همکاران^۵، ۲۰۱۴). یکی از عوامل مرتبط با رفتارهای مطلوب انضباطی، ویژگی‌های شخصیتی^۶ است. شخصیت مجموعه سازمان‌یافته و واحدی متشکل از خصوصیات نسبتاً ثابت و بادوام است که در مجموع یک فرد را از افراد دیگر متمایز می‌کند (اسپیریتو-الماس و ساستری-کاستیلو^۷، ۲۰۱۵). ویژگی‌های شخصیتی از عوامل مهم و تاثیرگذار در رشد و توسعه افراد است که متاثر از خانواده، اجتماع، همسالان و غیره می‌باشد و در بروز رفتارهای مطلوب و نامطلوب نقش مهمی دارد (کاظمینی، مدرس غروی، ۱۳۹۲). ویژگی‌های شخصیتی شامل پنج بعد رنجورخویی^۸، برون‌گرایی^۹، پذیرش^{۱۰}، سازگاری^{۱۱} و وظیفه‌شناسی^{۱۲} است. روان‌رنجورخویی به تمایل فرد برای تجربه اضطراب، تنش، ترحم‌جویی، خصومت، تکانش‌ورزی، افسردگی و عزت نفس پایین اشاره دارد، در حالی که برون‌گرایی به تمایل فرد برای مثبت بودن، جرأت‌طلبی، پرانرژی و صمیمی بودن اشاره دارد. پذیرش به تمایل فرد برای کنجکاوی، عشق به هنر، هنرمندی، انعطاف‌پذیری

1. Discipline Desired Behaviors
2. Ho & Gross
3. Jackson & Newsome
4. Maneiro, Gomez-Fraguela, Cutrin & Romero
5. Alati, Baker, Betts, Connor, Little et al.
6. Personality Characteristics
7. Espiritu-Olmos & Sastre-Castillo
8. Neuroticism
9. Extroversion
10. Openness
11. Agreeableness
12. Conscientiousness

و خردورزی اشاره دارد، در حالی که سازگاری تمایل فرد را برای بخشندگی، مهربانی، سخاوت، همدلی، همفکری، نوع‌دوستی و اعتمادورزی اشاره دارد. سرانجام اینکه وظیفه‌شناسی به تمایل فرد برای منظم بودن، کارا بودن، قابلیت اعتماد و اتکا بودن، خودنظم بخشی، پیشرفت‌مداری، منطقی و آرام بودن اطلاق می‌گردد (هسیائو، شو وهانگ^۱، ۲۰۱۷). نتایج پژوهش‌ها درباره ویژگی‌های شخصیتی (رنجورخویی، برون‌گرایی، پذیرش، سازگاری و وظیفه‌شناسی) با رفتارهای مطلوب انضباطی متناقض می‌باشد. برای مثال تائو، ژانگ و کو^۲ (۲۰۱۷) ضمن پژوهشی درباره نقش شخصیت و تجربه رانندگی در پیش‌بینی رفتارهای خطرناک رانندگی و خطر تصادف به این نتیجه رسیدند که ابعاد شخصیت ضمن داشتن رابطه، توانایی پیش‌بینی معنادار رفتارهای خطرناک رانندگی و خطر تصادف را در رانندگان چینی داشتند. در پژوهشی دیگر توریانو، شاون، ویتمن، هامپسن، رابرت و دانیل^۳ (۲۰۱۲) ضمن بررسی شخصیت و مصرف مواد به عنوان یک رفتار نامطلوب به این نتیجه رسیدند که روان‌رنجورخویی با مصرف مواد رابطه مثبت و برون‌گرایی، پذیرش و وظیفه‌شناسی با مصرف مواد رابطه منفی داشتند. همچنین رضوانی و ضیغمیان (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان تعیین رابطه‌ی سبک‌های هویت و پنج عامل شخصیت با گرایش به رفتارهای پرخطر نوجوانان شهرستان کرمانشاه به این نتیجه رسیدند که روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی و سازگاری با رفتارهای پرخطر رابطه معنادار مثبت و پذیرش با رفتارهای پرخطر رابطه معنادار منفی داشت، اما وظیفه‌شناسی با رفتارهای پرخطر رابطه معناداری نداشت. محمدی (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان رابطه ویژگی‌های شخصیتی و خودپنداره با رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان دبیرستانی به این نتیجه رسید که بین روان‌رنجورخویی با رفتارهای پرخطر همبستگی مثبت و معنادار و بین سازگاری و وظیفه‌شناسی با رفتارهای پرخطر همبستگی منفی و معنادار وجود داشت. در پژوهشی دیگر کاظمینی و مدرس غروی (۱۳۹۲) ضمن بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی و رفتارهای پرخطر به این نتیجه رسیدند که روان‌رنجورخویی، سازگاری و وظیفه‌شناسی با رفتارهای پرخطر رابطه منفی و معنادار و برون‌گرایی و پذیرش با رفتارهای پرخطر رابطه مثبت و معنادار داشتند.

یکی دیگر از عوامل مرتبط با رفتارهای مطلوب انضباطی، جهت‌گیری دینی^۴ است. دین نقش مهمی در تربیت افراد دارد و همواره ارتباط نزدیکی میان دین با تربیت و سلامت وجود داشته است (آزادیکتا، ۱۳۹۴). جهت‌گیری دینی میزان گرایش‌ها، باورها و آمادگی افراد برای رفتار دینی است که شامل دو بخش جهت‌گیری دینی درونی^۵ و جهت‌گیری دینی بیرونی^۶ می‌باشد (کور و هویت^۷، ۲۰۱۰). از نظر آلپورت و راس^۸ (۱۹۶۷) شخصی که از بیرون برانگیخته شده باشد با دینش زندگی می‌کند. جهت‌گیری دینی بیرونی روشی است که بر اساس آن فرد از نام دین به منظور ارضای نیازهای مختلف خود استفاده می‌کند. دین ممکن است برای رسیدن به مقاوم، افزایش اعتماد به نفس و کسب مقبولیت در خانواده یا جامعه مورد استفاده قرار گیرد. این افراد به دنبال کسب لذت و رضایت بر مبنای دستاوردهای اجتماعی و شخصی می‌باشند (فرانسسیس، جول و

1. Hsiao, Shu & Huang

2. Tao, Zhang & Qu

3. Turiano, Shawn, Whiteman, Hampson, Robert & Daniel

4. Religious Orientation

5. Internal Religious Orientation

6. External Religious Orientation

7. Cour & Hvidt

8. Allport & Ross

رایبند (۲۰۱۰). جهت‌گیری دینی درونی به عنوان عامل انگیزشی مهم در زندگی فردی است که کاملاً در زندگی درونی و عملی شده و یک چارچوب معنابخش است که بر حسب آن تمام زندگی فرد با آن شناخته می‌شود. این افراد به دنبال کسب لذت و رضایت درونی بر مبنای ارتباطی کاملاً معرفتی و خصوصی با خداوند می‌باشند (سیلیک و کاسکارت، ۲۰۱۳). نتایج پژوهش‌ها درباره جهت‌گیری دینی (درونی و بیرونی) با رفتارهای مطلوب انضباطی متناقض می‌باشد. برای مثال مجاهد^۳ (۲۰۱۴) ضمن پژوهشی درباره مذهب و پیشگیری از رفتارهای پرخطر به این نتیجه رسید که جهت‌گیری درونی باعث پیشگیری از رفتارهای پرخطر می‌شود، اما جهت‌گیری بیرونی باعث پیشگیری از رفتارهای پرخطر نمی‌شود. کاکیمو، گواتاد، رواباکوالی، کای، والاکیرا و اینوماگیشا^۴ (۲۰۱۱) ضمن پژوهشی درباره نقش دینداری در کاهش رفتارهای پرخطر عفونت ایدز به این نتیجه رسیدند که جهت‌گیری دینی درونی با رفتارهای پرخطر رابطه معنادار معکوس و جهت‌گیری دینی بیرونی با رفتارهای پرخطر رابطه معنادار مستقیم داشت. در پژوهشی دیگر استینمن و زیمرمن^۵ (۲۰۰۴) ضمن بررسی فعالیت‌های مذهبی و رفتارهای پرخطر نوجوانان به این نتیجه رسیدند که بین گرایش‌های درونی به فعالیت‌های مذهبی با رفتارهای پرخطر نوجوانان رابطه معکوس وجود داشت، اما بین گرایش‌های بیرونی به فعالیت‌های مذهبی با رفتارهای پرخطر نوجوانان رابطه معناداری وجود نداشت. همچنین صفاریان و عاشوری (۱۳۹۳) ضمن پژوهشی درباره رابطه منبع کنترل، صفات شخصیت، عزت نفس و جهت‌گیری مذهبی با رفتار مطلوب انضباطی به این نتیجه رسیدند که جهت‌گیری مذهبی درونی با رفتار مطلوب انضباطی رابطه مثبت و معنادار داشت، اما جهت‌گیری مذهبی بیرونی با رفتار مطلوب انضباطی رابطه منفی و معنادار نداشت. در پژوهشی دیگر قره‌داغی، محمودی و اصل فتاحی (۱۳۹۱) ضمن بررسی پیش‌بینی رفتارهای پرخطر بر اساس جهت‌گیری مذهبی و سبک مقابله‌ای در دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه شهرستان مرند به این نتیجه رسیدند که جهت‌گیری درونی با رفتارهای پرخطر همبستگی منفی و معنادار و جهت‌گیری بیرونی با رفتارهای پرخطر همبستگی مثبت و معنادار داشت.

نوجوانی یکی از بحرانی‌ترین دوره‌های زندگی است که با افزایش رفتارهای نامطلوب انضباطی همراه است. رفتارهای نامطلوب انضباطی دانش‌آموزان همواره یکی از مشغله‌های اصلی مربیان، معلمان، مدیران و اولیاء بوده است. با توجه به متناقض بودن نتایج پژوهش‌ها و نقش رفتار مطلوب انضباطی در موفقیت‌های فردی و اجتماعی، بررسی متغیرهای مرتبط با رفتارهای مطلوب انضباطی با هدف افزایش آن امری ضروری است. بنابراین پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی و جهت‌گیری دینی با رفتارهای مطلوب انضباطی دانش‌آموزان پسر دبیرستانی انجام شد. بنابراین فرضیه‌های پژوهش عبارتند از:

ویژگی‌های شخصیتی با رفتارهای مطلوب انضباطی دانش‌آموزان پسر دبیرستانی رابطه دارند.

جهت‌گیری دینی با رفتارهای مطلوب انضباطی دانش‌آموزان پسر دبیرستانی رابطه دارند.

ویژگی‌های شخصیتی و جهت‌گیری دینی توانایی پیش‌بینی رفتارهای مطلوب انضباطی دانش‌آموزان پسر دبیرستانی مدیران را دارند.

1. Francis, Jewell & Robbins
2. Sillick & Cathcart
3. Mojahed
4. Kagimu, Guwatudde, Rwabukwali, Kaye, Walakira & Ainomugisha
5. Steinman & Zimmerman

روش پژوهش

پژوهش حاضر مقطعی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش همه دانش‌آموزان پسر دبیرستانی شهر ورامین در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ بودند. حجم جامعه ۴۸۳۵ نفر بود که بر اساس جدول مورگان و کرجسی^۱ (۱۹۷۱) حجم نمونه ۳۵۶ نفر برآورد شد (به نقل از مومنی و فعال قیومی، ۱۳۸۹) که با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. در این روش ابتدا شهر ورامین به سه ناحیه شمالی، مرکزی و جنوبی تقسیم و از میان آنها دو ناحیه به روش تصادفی انتخاب شد. سپس از هر ناحیه سه مدرسه و از هر مدرسه سه کلاس در پایه‌های متفاوت به روش تصادفی انتخاب شد. به طور میانگین از هر مدرسه حدود ۶۰ نفر و از هر کلاس حدود ۲۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شد. نحوه اجرای پژوهش بدین گونه بود که پس از بیان هدف پژوهش برای رئیس و معاون ادراة آموزش و پرورش شهر ورامین، نامه اجازه ورود به مدارس و همکاری با پژوهشگر گرفته شد. سپس به مدرسه‌های منتخب وارد شد و پس از بیان اصل رازداری، محرمانه ماندن اطلاعات و دریافت رضایت‌نامه کتبی جهت شرکت در پژوهش، برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های زیر استفاده شد.

پرسشنامه ویژگی‌های شخصیتی^۲: این پرسشنامه توسط کاستا و مک‌کری^۳ (۱۹۹۲) طراحی شد. این ابزار دارای ۵ بعد روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، پذیرش، سازگاری و وظیفه‌شناسی است که در مجموع ۶۰ گویه (هر بعد ۱۲ گویه) دارد. در این پرسشنامه پاسخ هر گویه با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از یک تا پنج نمره‌گذاری می‌شود و نمره ابعاد با جمع کردن نمره گویه‌های سازنده آن بعد بدست می‌آید و هر چه نمره آزمودنی در یک بعد بیشتر باشد به میزان بیشتری دارای آن ویژگی است. کوزاکو، سافین و عبدالرحیم^۴ (۲۰۱۳) پایایی ابعاد روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، پذیرش، سازگاری و وظیفه‌شناسی را با روش آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۹، ۰/۸۱، ۰/۷۹، ۰/۸۳ و ۰/۸۸ گزارش کردند. شکری، دانش‌پور و عسگری (۱۳۸۷) پایایی ابعاد مذکور را با روش آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۳، ۰/۷۵، ۰/۸۰، ۰/۷۹ و ۰/۷۹ گزارش کردند. آنان روایی پرسشنامه را با روش تحلیل عاملی محاسبه و گزارش کردند که هر پنج عامل برازش قابل قبولی داشت. در پژوهش حاضر پایایی ابعاد مذکور به ترتیب ۰/۸۴، ۰/۷۹، ۰/۸۰، ۰/۷۵ و ۰/۸۲ محاسبه شد.

پرسشنامه جهت‌گیری دینی^۵: این پرسشنامه توسط آلپورت و راس (۱۹۶۷) طراحی شد. این ابزار دارای ۲ بعد جهت‌گیری درونی و بیرونی است که در مجموع ۲۱ گویه (بعد بیرونی ۱۲ گویه اول و بعد درونی ۹ گویه بعد) دارد. در این پرسشنامه پاسخ هر گویه با استفاده از مقیاس چهار درجه‌ای لیکرت از یک تا چهار نمره‌گذاری می‌شود و نمره آن با جمع کردن نمره گویه‌های سازنده آن بعد به دست می‌آید و هر چه نمره آزمودنی در یک بعد بیشتر باشد به میزان بیشتری دارای آن ویژگی است. آلپورت و راس (۱۹۶۷) ضمن تایی روایی سازه ابزار، پایایی ابعاد جهت‌گیری درونی و جهت‌گیری بیرونی را با روش آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۸ و ۰/۸۴ گزارش کردند. ملکی، اشکان، عاشوری و یوسفی (۱۳۹۲) پایایی ابعاد مذکور را با روش آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۱ و ۰/۷۹ گزارش کردند. در پژوهش حاضر پایایی ابعاد مذکور به ترتیب ۰/۷۵ و ۰/۷۱ محاسبه شد.

1. Morgan & Kerjesi
2. Personality Characteristics Questionnaire
3. Costa & McCrae
4. Kozako, Safin & Abdul Rahim
5. Religious Orientation Questionnaire

پرسشنامه رفتارهای مطلوب انضباطی^۱: این پرسشنامه توسط یوسلیانی و همکاران (۱۳۹۱) طراحی شد. این ابزار دارای ۲۸ گویه است که پاسخ هر گویه با استفاده از مقیاس هفت درجه‌ای از یک تا هفت نمره‌گذاری می‌شود و نمره آن با جمع کردن نمره گویه‌ها به دست می‌آید و هر چقدر نمره آزمودنی بیشتر باشد، به میزان بیشتری دارای رفتارهای مطلوب انضباطی است. آنان ضمن تایید روایی محتوایی و صوری ابزار، پایایی آن را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۸ گزارش کردند. در پژوهش حاضر پایایی ابزار با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۳ محاسبه شد.

داده‌ها در سطح توصیفی و استنباطی با استفاده از نرم‌افزار SPSS-19 در سطح معناداری $P > 0/01$ تحلیل شدند. در سطح توصیفی برای بررسی توزیع متغیرها از شاخص‌های گرایش مرکزی و پراکندگی و در سطح استنباطی برای آزمون فرض‌های آماری از روش‌های همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه با مدل گام‌به‌گام استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

شرکت‌کنندگان ۳۵۶ دانش‌آموز پسر دبیرستانی با میانگین سنی ۱۶/۶۸ سال بودند، به طوری که شغل پدر ۱۳۷ نفر دولتی (۳۸/۴۸٪) و ۲۱۹ نفر غیردولتی یا آزاد (۶۱/۵۲٪) بود. همچنین شغل مادر ۸۵ نفر دولتی (۲۳/۸۸٪) و ۲۷۱ نفر غیردولتی یا خانه‌دار (۷۶/۱۲٪) بود. پیش از تحلیل داده‌ها با روش رگرسیون چندگانه، پیش فرض‌های پژوهش بررسی شد. نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای هیچ یک از متغیرها معنادار نبود که این یافته حاکی از آن بود که فرض نرمال بودن برقرار است. نتایج مقدار عامل تورم واریانس برای همه متغیرهای پیش بین تقریباً برابر با یک بود که از ۱۰ فاصله زیادی داشت، لذا فرض هم‌خطی چندگانه رد می‌شود. همچنین نتایج دوربین-واتسون نشان داد که مقدار آن برابر با ۱/۸۳ بود که از صفر و چهار فاصله داشت، لذا فرض همبستگی پسماندها نیز رد می‌شود. بنابراین پیش فرض‌های استفاده از رگرسیون چندگانه وجود دارد. میانگین، انحراف استاندارد و ضرایب همبستگی متغیرهای ویژگی‌های شخصیتی، جهت‌گیری دینی و رفتارهای مطلوب انضباطی دانش‌آموزان پسر دبیرستانی در جدول ۱ ارائه شد.

جدول ۱. میانگین، انحراف استاندارد و ضرایب همبستگی ویژگی‌های شخصیتی، جهت‌گیری دینی و رفتارهای مطلوب انضباطی دانش‌آموزان پسر دبیرستانی

متغیرها	M	SD	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
۱. روان‌رنجورخویی	۳۹/۱۲	۱۲/۵۶							
۲. برون‌گرایی	۴۶/۴۴	۱۰/۷۲	-۰/۲۶**						
۳. پذیرش	۴۲/۵۶	۹/۸۸	-۰/۳۱**	۰/۴۳**					
۴. سازگاری	۴۱/۶۴	۱۱/۲۵	-۰/۱۴	۰/۱۹*	۰/۱۱				
۵. وظیفه‌شناسی	۴۹/۰۸	۱۵/۶۱	-۰/۳۸**	۰/۳۵**	۰/۲۷**	۰/۲۴**			
۶. جهت‌گیری دینی درونی	۲۶/۵۵	۶/۸۴	-۰/۲۹**	۰/۰۷	۰/۱۶*	۰/۲۷**	۰/۲۴**		
۷. جهت‌گیری دینی بیرونی	۳۲/۷۶	۸/۲۸	۰/۰۹	۰/۱۲	۰/۰۵	-۰/۱۸*	-۰/۰۸	۰/۱۳	
۸. رفتارهای مطلوب انضباطی	۱۳۸/۸۸	۲۷/۱۲	-۰/۳۴**	-۰/۰۷	۰/۱۱	۰/۱۶*	۰/۳۹**	۰/۲۸**	-۰/۲۰*

$p \leq 0/01$ * $p \leq 0/05$ **

1. Discipline Desired Behaviors Questionnaire

نتایج جدول ۱ نشان داد که سبک روان‌رنجور خوبی ($F=0/34$) و جهت‌گیری دینی بیرونی ($F=0/20$) با رفتارهای مطلوب انضباطی دانش‌آموزان پسر دبیرستانی رابطه منفی و معنادار و سازگاری ($F=0/16$)، وظیفه‌شناسی ($F=0/39$) و جهت‌گیری دینی درونی ($F=0/28$) با رفتارهای مطلوب انضباطی دانش‌آموزان پسر دبیرستانی رابطه مثبت و معنادار داشتند. روابط سایر متغیرها در جدول ۱ قابل مشاهده است. نتایج آزمون رگرسیون چندگانه با مدل گام‌به‌گام در جدول ۲ ارائه شد.

جدول ۲. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه با مدل گام‌به‌گام
برای پیش‌بینی رفتارهای مطلوب انضباطی دانش‌آموزان پسر دبیرستانی

مدل	متغیرهای پیش‌بین	R	R ²	تغییر R	تغییر F	df ₁	df ₂	احتمال
۱	وظیفه‌شناسی	۰/۳۹	۰/۱۵۲	۰/۱۵۲	۲۷/۳۱	۱	۳۵۴	۰/۰۰۱
۲	وظیفه‌شناسی و روان‌رنجور خوبی	۰/۵۳	۰/۲۸۰	۰/۱۲۸	۱۲/۹۵	۱	۳۵۳	۰/۰۰۱
۳	وظیفه‌شناسی، روان‌رنجور خوبی و جهت‌گیری دینی درونی	۰/۶۲	۰/۳۸۴	۰/۱۰۴	۹/۴۶	۱	۳۵۲	۰/۰۰۱

نتایج جدول ۲ نشان داد که در مدل اول وظیفه‌شناسی وارد معادله شد که ضریب همبستگی آن با رفتارهای مطلوب انضباطی ۰/۳۹ بود و این متغیر توانست ۱۵/۲ درصد از تغییرات رفتارهای مطلوب انضباطی دانش‌آموزان پسر دبیرستانی را پیش‌بینی کند ($R^2=0/152$). در مدل دوم پس از وظیفه‌شناسی، روان‌رنجور خوبی وارد معادله شد که ضریب همبستگی آنها با رفتارهای مطلوب انضباطی ۰/۵۳ شد و این دو متغیر توانستند ۲۸ درصد از تغییرات رفتارهای مطلوب انضباطی دانش‌آموزان پسر دبیرستانی را پیش‌بینی کنند ($R^2=0/280$). ورود متغیر روان‌رنجور خوبی توانست ۱۲/۸ درصد توانایی پیش‌بینی رفتارهای مطلوب انضباطی را افزایش دهد. در مدل سوم پس از وظیفه‌شناسی و روان‌رنجور خوبی، جهت‌گیری دینی درونی وارد معادله شد که ضریب همبستگی آنها با رفتارهای مطلوب انضباطی ۰/۶۲ شد و این سه متغیر توانستند ۳۸/۴ درصد از تغییرات رفتارهای مطلوب انضباطی دانش‌آموزان پسر دبیرستانی را پیش‌بینی کنند ($R^2=0/384$). ورود متغیر جهت‌گیری دینی درونی توانست ۱۰/۴ درصد توانایی پیش‌بینی رفتارهای مطلوب انضباطی را افزایش دهد.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی و جهت‌گیری دینی با رفتارهای مطلوب انضباطی دانش‌آموزان پسر دبیرستانی انجام شد که نتایج نشان داد روان‌رنجور خوبی و جهت‌گیری دینی بیرونی با رفتارهای مطلوب انضباطی رابطه منفی و معنادار و سازگاری، وظیفه‌شناسی و جهت‌گیری دینی درونی با رفتارهای مطلوب انضباطی رابطه مثبت و معنادار داشتند. همچنین متغیرهای وظیفه‌شناسی، روان‌رنجور خوبی و جهت‌گیری دینی درونی توانستند ۳۸/۴ درصد از تغییرات رفتارهای مطلوب انضباطی دانش‌آموزان پسر دبیرستانی را پیش‌بینی کنند.

نتایج این پژوهش در زمینه رابطه منفی و معنادار روان‌رنجور خوبی با رفتارهای مطلوب انضباطی با پژوهش‌های (تائو و همکاران، ۲۰۱۷؛ توریانو و همکاران، ۲۰۱۲؛ رضوانی و ضیغمیان، ۱۳۹۴) همسو بود. همچنین در زمینه رابطه مثبت و معنادار سازگاری و وظیفه‌شناسی با رفتارهای مطلوب انضباطی با پژوهش‌های (توریانو و همکاران، ۲۰۱۲؛ محمدی، ۱۳۹۳؛ کاظمینی و مدرس غروی، ۱۳۹۲) همسو بود. علاوه بر آن در زمینه عدم رابطه معنادار برون‌گرایی و پذیرش با رفتارهای مطلوب انضباطی با پژوهش‌های

(تائو و همکاران، ۲۰۱۷) همسو و با پژوهش‌های (توریانو و همکاران، ۲۰۱۲؛ محمدی، ۱۳۹۳؛ کاظمینی و مدرس غروی، ۱۳۹۲) ناهمسو بود. احتمالاً دلیل عدم هماهنگی و عدم همسویی برخی پژوهش‌ها متفاوت بودن گروه نمونه، ابزارهای گردآوری داده‌ها و عوامل کنترل نشده دیگر می‌باشد. رابطه منفی و معنادار روان‌رنجورخویی با رفتارهای مطلوب انضباطی را می‌توان با توجه به مفهوم اضطراب در موقعیت‌های تنش‌زا تبیین کرد. افراد روان‌رنجورخو هنگامی که در موقعیت‌های تنش‌زا و چالش‌انگیز قرار می‌گیرند به دلیل خودکارآمدی و اعتماد به نفس پایین دچار اضطراب زیادی می‌شوند که این امر باعث افت عملکرد و کاهش رفتارهای مطلوب انضباطی آنها می‌شود. تبیین دیگر اینکه افراد روان‌رنجورخو نسبت به سایر افراد وقایع زندگی منفی را بیشتر تجربه می‌کنند و علاوه بر آن وقایع را منفی‌تر ارزیابی می‌کنند. زیرا آنان خود را در شرایطی قرار می‌دهند که خودپنداره منفی خود را تقویت کنند. هرچه افراد این شرایط را بیشتر تجربه کنند بیشتر در برقراری روابط صمیمانه با دیگران دچار مشکل می‌شوند و در نتیجه رفتارهای مطلوب کمتری از خود نشان می‌دهند. همچنین در تبیین رابطه مثبت و معنادار سازگاری و وظیفه‌شناسی با رفتارهای مطلوب انضباطی می‌توان گفت افراد سازگار و وظیفه‌شناس دارای برخی ویژگی‌ها مثل تلاش، نظم، پشتکار و مسئولیت‌پذیری بالا هستند که این ویژگی‌ها نقش واسطه‌ای جهت انجام کارهای صحیح و مناسب دارند که این امر باعث می‌شود چنین افرادی بیشتر رفتارهای مطلوب انضباطی داشته باشند. تبیین دیگر اینکه افراد سازگار تمایل زیادی برای همدلی، همفکری، نوع دوستی و اعتماددورزی دارند و افراد وظیفه‌شناس تمایل زیادی برای منظم بودن، کارا بودن، منظم بودن و پیشرفت‌مداری دارند که این ویژگی‌ها نقش مهمی در اثبات خود جهت رسیدن به موفقیت و سازگاری دارند. در نتیجه دانش‌آموزانی که دارای چنین ویژگی‌هایی هستند از راهکارهای مثبت‌تری برای اثبات خود انجام می‌دهند. بنابراین با افزایش این ویژگی‌ها میزان رفتارهای مطلوب انضباطی افزایش می‌یابد. علاوه بر آن در تبیین عدم رابطه معنادار برون‌گرایی و پذیرش با رفتارهای مطلوب انضباطی می‌توان گفت چنین افرادی برای انجام رفتارهای مطلوب اهمیت و ارزش قائل هستند، اما به دلیل داشتن ویژگی‌های جرأت‌طلبی، پراثرزی بودن، صمیمی بودن، کنجکاو، عشق به هنر و غیره دوستان بیشتری دارند و اکثر اوقات خود را در جمع دوستان سپری کرده و انگیزه زیادی برای برقراری روابط صمیمانه با دوستان دارند و زمان زیادی را با دوستان سپری می‌کنند. با توجه به اینکه نوجوانان (به ویژه نوجوانان پسر) نسبت به کودکان تمایل بیشتری برای انجام رفتارهای ناهنجار دارند و آنان به دلیل تایید شدن توسط همسالان تمایل به هم‌رنگ شدن و انجام رفتارهای ناهنجار دارند. در نتیجه این افراد از یک سو برای رفتارهای مطلوب انضباطی اهمیت زیادی قائل هستند و از سوی دیگر هنگامی که در گروه همسالان قرار می‌گیرند تمایل به انجام رفتارهای نامطلوب انضباطی دارند که این عوامل در نهایت باعث می‌شوند رابطه معناداری بین برون‌گرایی و پذیرش با رفتارهای مطلوب انضباطی در دانش‌آموزان پسر دبیرستانی وجود نداشته باشد.

همچنین نتایج این پژوهش در زمینه رابطه مثبت و معنادار جهت‌گیری دینی درونی با رفتارهای مطلوب انضباطی با پژوهش‌های (مجاهد، ۲۰۱۴؛ کاگیمو و همکاران، ۲۰۱۱؛ استینمن و زیمرمن، ۲۰۰۴؛ صفاریان و عاشوری، ۱۳۹۳؛ قره‌داغی و همکاران، ۱۳۹۱) همسو و در زمینه رابطه منفی و معنادار جهت‌گیری دینی بیرونی با رفتارهای مطلوب انضباطی با پژوهش‌های (کاگیمو و همکاران، ۲۰۱۱؛ قره‌داغی و همکاران، ۱۳۹۱) همسو و با پژوهش‌های (مجاهد، ۲۰۱۴؛ استینمن و زیمرمن، ۲۰۰۴؛ صفاریان و عاشوری، ۱۳۹۳) ناهمسو بود. به نظر می‌رسد دلیل ناهمسویی نتیجه پژوهش حاضر با برخی پژوهش‌های قبلی به علت متفاوت بودن گروه نمونه و ابزارهای سنجش رفتار مطلوب یا نامطلوب باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت که اگر تعبیر افراد از دین، درونی باشد نسبت به زمانی که تعبیر آنان از دین، بیرونی شود، دارای

سلامت عمومی و سلامت روانی بالاتری هستند. افراد دارای جهت‌گیری دینی درونی برخلاف افراد دارای جهت‌گیری دینی بیرونی، دین را به مثابه هدف در نظر می‌گیرند و یک نظام درونی ارزشی قوی دارند. همچنین جهت‌گیری درونی احساس تعهد و وظیفه‌شناسی دینی افراد را ارتقاء می‌دهد که این امر باعث افزایش استفاده از مقررات می‌شود و افراد دارای جهت‌گیری دینی دورنی رفتارهای انضباطی مطلوب‌تری از خود نشان می‌دهند. تبیین دیگر اینکه افراد دارای جهت‌گیری دینی درونی به یک مبدا متعالی اعتقاد دارند و چنین افرادی با اتکاء به قدرت الهی و اعتماد به خداوند حاضر و قادر، احتمال وقوع رخدادهای خوشایند را برای خود بیشتر می‌دانند و رخدادهای ناخوشایند را با توکل به نیروی ایمان خود به راحتی پشت سر می‌گذارند. بنابراین افراد دارای جهت‌گیری دینی درونی تمایل بیشتری برای انجام رفتارهای مطلوب انضباطی و افراد دارای جهت‌گیری دینی بیرونی تمایل کمتری برای انجام رفتارهای مطلوب انضباطی دارند.

نتایج دیگر نشان داد در یک مدلی که ویژگی‌های شخصیتی (روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، پذیرش، سازگاری و وظیفه‌شناسی) و جهت‌گیری دینی (جهت‌گیری دینی درونی و بیرونی) برای پیش‌بینی رفتارهای مطلوب انضباطی دانش‌آموزان پسر دبیرستانی رقابت نمایند، به ترتیب وظیفه‌شناسی، روان‌رنجورخویی و جهت‌گیری دینی درونی موثرترین متغیرها در پیش‌بینی رفتارهای مطلوب انضباطی دانش‌آموزان پسر دبیرستانی بودند. در این مدل وظیفه‌شناسی بیشترین نقش را در پیش‌بینی رفتارهای مطلوب انضباطی داشت. پس آنچه نقش عمده‌ای در پیش‌بینی رفتارهای مطلوب انضباطی دانش‌آموزان پسر دبیرستانی ایفا می‌کند در درجه نخست وظیفه‌شناسی است. یعنی اینکه دانش‌آموزان پسر دبیرستانی چقدر تمایل به منظم بودن، کارا بودن، قابل اعتماد بودن، خودنظم‌بخش بودن، پیشرفت‌مدار بودن، منطقی و آرام بودن دارند.

نخستین و مهمترین محدودیت این پژوهش استفاده از پرسشنامه‌های خودگزارش‌دهی برای جمع‌آوری داده‌ها. ممکن است این ابزارها پاسخ‌هایی را جمع‌آوری کنند که دیگران فکر می‌کنند باید درست باشد. افراد ممکن است در این ابزارها خویشتن‌نگری کافی نداشته و مسئولانه پاسخ ندهند. در این پژوهش تلاش شد با توضیح اینکه گویه‌ها پاسخ صحیح و غلط ندارند و بهترین پاسخ، پاسخی است که گویای وضعیت واقعی آنان باشد، اثر این محدودیت کم شود. محدود شدن جامعه پژوهش به دانش‌آموزان پسر دبیرستان‌های شهر ورامین محدودیت دیگر پژوهش بود که این امر تعمیم نتایج را به دانش‌آموزان دختر و یا دانش‌آموزان سایر شهرها دشوار می‌سازد. با توجه به محدودیت‌ها پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی از مصاحبه‌های ساختاریافته و نیمه ساختاریافته برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شود. پیشنهاد دیگر اینکه این پژوهش بر روی دانش‌آموزان دختر و یا دانش‌آموزان سایر شهرها انجام شود تا بتوان با اطمینان بیشتری درباره نتایج بحث کرد. با توجه به اهمیت رفتارهای مطلوب انضباطی پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی به بررسی رابطه سایر متغیرها با رفتارهای مطلوب انضباطی مثل حمایت اجتماعی، حمایت سازمانی، رفتار شهروندی سازمانی و غیره پرداخت. همچنین با توجه به یافته‌های پژوهش مشاوران و روانشناسان مدارس برای افزایش رفتارهای مطلوب انضباطی دانش‌آموزان پسر دبیرستانی میزان وظیفه‌شناسی و جهت‌گیری دینی درونی آنان را افزایش و روان‌رنجورخویی آنان را کاهش دهند. برای تحقق این هدف استفاده از کارگاه‌های آموزشی می‌تواند راهکار مناسبی باشد.

منابع

- آزادیکتا، مهرناز. (۱۳۹۴). رابطه باورهای دینی، جهت‌گیری دینی و سخت‌رویی با سلامت روان دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر. فصلنامه پژوهش‌های مشاوره، ۱۴(۵۵): ۱۵۵-۱۳۶.
- رضوانی، محمود و ضیغمیان، سیدمحمد. (۱۳۹۴). تعیین رابطه‌ی سبک‌های هویت و پنج عامل شخصیت با گرایش به رفتارهای پرخطر نوجوانان شهرستان کرمانشاه. کنفرانس بین‌المللی علوم انسانی، روانشناسی و علوم اجتماعی، ۲۷ آبان، تهران: مرکز همایش‌های بین‌المللی صدا و سیما، ۲۴۴-۲۳۱.
- شکری، امید؛ دانشورپور، زهره و عسگری، اعظم. (۱۳۸۷). تفاوت‌های جنسیتی در عملکرد تحصیلی: نقش صفات شخصیت. مجله علوم رفتاری، ۲(۲): ۱۴۲-۱۲۷.
- صفاریان، محمدرضا و عاشوری، جمال. (۱۳۹۳). بررسی رابطه‌ی منبع کنترل، صفات شخصیت، عزت نفس و جهت‌گیری مذهبی با رفتار مطلوب انضباطی. مجله اصول بهداشت روانی، ۱۶(۳): ۲۳۲-۲۲۲.
- قره‌داغی، علی؛ محمودی، جعفر و اصل فتاحی، بهرام. (۱۳۹۱). پیش‌بینی رفتارهای پرخطر بر اساس جهت‌گیری مذهبی و سبک مقابله‌ای در دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه شهرستان مرند. فصلنامه زن و مطالعات خانواده، ۴(۱): ۱۶۶-۱۴۹.
- کاظمینی، تکتیم و مدرس غروی، مرتضی. (۱۳۹۲). رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و رفتارهای پرخطر در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مشهد. مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، ۱۲(۱): ۲۶-۱۵.
- محمدی، لعیان. (۱۳۹۳). رابطه ویژگی‌های شخصیتی و خودپنداره با رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان دبیرستانی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز.
- ملکی، زهرا؛ اشکان، ساناز؛ عاشوری، جمال و یوسفی، نورالله. (۱۳۹۲). رابطه صفات شخصیت، جهت‌گیری مذهبی و شادکامی با سلامت عمومی دانشجویان پرستاری. نشریه پرستاری ایران، ۲۶(۶): ۱۰۰-۹۰.
- مومنی، منصور و فعال قیومی، علی. (۱۳۸۹). تحلیل‌های آماری با استفاده از SPSS. تهران: انتشارات منصور مومنی.
- نوروزی پرشکوه، نسترن؛ میرهادیان، لیلی؛ امامی‌سیگارودی، عبدالحسین؛ کاظم‌نژاد لیلی، احسان و حسن دوست، فاطمه. (۱۳۹۵). احساس تنهایی و نوآسیب‌های اجتماعی در دانش‌آموزان دبیرستانی. مجله پرستاری و مامایی جامع نگر، ۲۶(۴): ۱۰۸-۹۹.
- یوسلیانی، غلامعلی؛ حبیبی، مجتبی و سلیمانی، اسماعیل. (۱۳۹۱). رابطه‌ی رفتار مطلوب انضباطی با عملکرد خانواده، منبع کنترل و عزت نفس دانش‌آموزان. مجله روانشناسی مدرسه، ۱(۲): ۱۳۴-۱۱۴.
- Alati, R., Baker, P., Betts, K. S., Connor, J. P., Little, K., et al. (2014). The role of parental alcohol use, parental discipline and antisocial behaviour on adolescent drinking trajectories. *Drug and Alcohol Dependence*, 134(1): 178-184.
- Allport, G. W., & Ross, J. M. (1967). Personal religious orientation prejudice. *Journal of Personality and Social Psychology*, 5: 432-43.
- Costa, P. T. & McCrae, R. P. (1992). *The NEOPI-R: professional manual*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources, Inc.
- Cour, P., & Hvidt, N. C. (2010). Research on meaning-making and health in secular society: Secular, spiritual and religious existential orientations. *Social Science & Medicine*, 71(7): 1292-1299.
- Espiritu-Olmos, R., & Sastre-Castillo, M. A. (2015). Personality traits versus work values: Comparing psychological theories on entrepreneurial intention. *Journal of Business Research*, 68(7): 1595-1598.
- Francis, L. J., Jewell, A., & Robbins, M. (2010). The relationship between religious orientation, personality, and purpose in life among an older Methodist sample. *Mental Health, Religion & Culture*, 13(7/8): 777-

- 791.
- Ho, G. W. K., & Gross, D. A. (2015). Pediatric nurses' differentiations between acceptable and unacceptable parent discipline behaviors: A Q-study. *Journal of Pediatric Health Care*, 29(3): 255-264.
- Hsiao, K., Shu, Y., & Huang, T. (2017). Exploring the effect of compulsive social app usage on techno stress and academic performance: Perspectives from personality traits. *Telematics and Informatics*, 34(2): 679-690.
- Jackson, D. B., & Newsome, J. (2016). The link between infant neuropsychological risk and childhood antisocial behavior among males: The moderating role of neonatal health risk. *Journal of Criminal Justice*, 47: 32-40.
- Kagimu, M., Guwatudde, D., Rwabukwali, C., Kaye, S., Walakira, Y., & Ainomugisha, D. (2011). Religiosity for promotion of behaviors likely to reduce new HIV infections in Uganda: A study among Muslim youth in Wakiso district. *Journal of Religious Health*, 3: 1-19.
- Kozako, A. M. F., Safin, S. Z., & Abdul Rahim, A. R. (2013). The relationship of big five personality traits on counterproductive work behavior among hotel employees: an exploratory study. *Journal of Procedia Economics and Finance*, 7: 181-187.
- Maneiro, L., Gomez-Fraguela, J. A., Cutrin, O., & Romero, E. (2017). Impulsivity traits as correlates of antisocial behavior in adolescents. *Personality and Individual Differences*, 104: 417-422.
- Mojahed, A. (2014). Religiosity and preventing risky behavior. *International Journal of High Risk Behaviors*, 3(3): 228-244.
- Sillick, W. J., & Cathcart, S. (2013). The relationship between religious orientation and happiness: the mediating role of purpose in life. *Journal of Mental Health, Religion & Culture*, 17(5): 494-507.
- Steinman, K. J., & Zimmerman, M. A. (2004). Religious activity and risk behavior among African American adolescents: concurrent and developmental effects. *American Journal of Community Psychology*, 33(3): 151-161.
- Tao, D., Zhang, R., & Qu, X. (2017). The role of personality traits and driving experience in self-reported risky driving behaviors and accident risk among Chinese drivers. *Accident Analysis & Prevention*, 99(1): 228-235.
- Turiano, N. A., Shawn, D., Whiteman, S. E., Hampson, B. W., Robert, S., & Daniel, K. (2012). Personality and substance use in midlife: Conscientiousness as a moderator and the effects of trait change. *Journal of Research Personality*, 46: 295-305.

